

บทความของบริษัชน้ำมันข้ามชาติที่มีต่ออุตสาหกรรมน้ำมันของไทย

นาย ทวี พานิชวัฒนาเจริญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์

ภาคความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 676-666-200-2

007721

I 16492640

THE ROLES OF MULTINATIONAL OIL CORPORATIONS IN
THAI OIL INDUSTRY

Mr. Thawee Panitwattanacharoen

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of International Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของบริษัทน้ำมันข้ามชาติที่มีต่อ

อุตสาหกรรมน้ำมันของประเทศไทย

โดย

นาย ทวี พานิชวัฒนาเจริญ

แผนกวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และ

ดร. วัชรียา ไทสงวน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโท

สุประภัสร์ มุขนาค

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประภัสร์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ฉัตรพร วรรณพงษ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิตา ศุภรเสพย์)

วิภาดา วัฒนศิริ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วารินทร์ วงศ์หาญเขียว)

กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

วัชรียา ไทสงวน

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชรียา ไทสงวน)

ลิขสิทธิ์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของบริษัทน้ำมันข้ามชาติที่มีต่ออุตสาหกรรม
น้ำมันของประเทศไทย

ผู้สมัคร

นาย ทวี พานิชวัฒนาเจริญ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
และ ดร. วรวิภา โทสงวน

ภาควิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ปีการศึกษา

๒๕๖๖

บทกถย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับบริษัทน้ำมันข้ามชาติ
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2421 - 2524 (ค.ศ. 1878 - 1981) ซึ่งพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสอง
ฝ่ายเป็นไปในลักษณะที่รัฐบาลไทยต้องพึ่งพิงบริษัทน้ำมันข้ามชาติตลอดมา การศึกษาแบ่งออก
เป็น 3 ช่วงด้วยกัน คือ

ในช่วงแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2421 - 2475) ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่าย
ออกมาในรูปรัฐบาลไทยต้องพึ่งพิงบริษัทน้ำมันข้ามชาติโดยสิ้นเชิง เพราะรัฐบาลไทยถูกบังคับ
ให้ปฏิบัติตามหนังสือสัญญาไม่เสมอภาคต่าง ๆ ที่รัฐบาลไทยทำไว้กับนานาประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ.
2398 (ค.ศ. 1855) เป็นต้นมา ทำให้อำนาจการต่อรองของรัฐบาลไทยในการเจรจาแก้ไข
ปฏิญาน้ำมันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในสภาพเสียเปรียบบริษัทน้ำมัน ๆ ของชาวต่างประเทศที่มี
ประเทศมหาอำนาจสนับสนุน

ในช่วงที่สอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 - 2482 (ค.ศ. 1932 - 1939) ลักษณะความสัมพันธ์ออกมาในรูปรัฐบาลไทยพยายามที่จะหาทางลดสภาพพึ่งพิงบรรษัทน้ำมันข้ามชาติให้น้อยลง โดยการขายน้ำมันแท่งกับบรรษัทน้ำมัน และออกกฎหมายควบคุมการค้าน้ำมันของบรรษัทน้ำมันฯ ด้วยความคาดหวังว่า รัฐบาลญี่ปุ่นจะให้ความช่วยเหลือส่งน้ำมันมาให้แก่รัฐบาลไทย แต่ในที่สุดผลปรากฏว่า เมื่อบรรษัทน้ำมันทั้งหมดถอนกิจการออกจากประเทศไทย รัฐบาลญี่ปุ่นก็ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องน้ำมันกลดไป เมื่อสงครามในภูมิภาคนี้เกิดขึ้น

ในช่วงสุดท้าย จากปี พ.ศ. 2488 - 2524 (ค.ศ. 1945 - 1981) แบ่งออกได้เป็นสองตอน ในตอนแรกช่วงปี พ.ศ. 2488 - 2500 (ค.ศ. 1945 - 1957) ลักษณะความสัมพันธ์ออกมาในรูปรัฐบาลไทยต้องหันกลับไปพึ่งพิงบรรษัทน้ำมันข้ามชาติโดยสิ้นเชิงอีกครั้งหนึ่ง เพราะรัฐบาลไทยไม่มีทางเลือกทางอื่นที่จะนำน้ำมันเข้าประเทศ นอกจากเชิญชวนบรรษัทน้ำมันกลับมาเข้ามาทำเนนกิจการอีกครั้ง และรัฐบาลไทยซึ่งอยู่ในฐานะผู้แพ้สงครามต้องการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศมหาอำนาจที่สนับสนุนบรรษัทน้ำมันอยู่ อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้กำหนดการของไทยขึ้นมาเป็นรัฐบาล ก็ได้หาทางเจรจากับบรรษัทน้ำมัน ฯ และประเทศมหาอำนาจ เพื่อไม่พึ่งพิงเขาไทยต้องอยู่ในสภาพพึ่งพิงบรรษัทน้ำมันจนเกินไป ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จเพราะรัฐบาลสหรัฐ ฯ ยอมผ่อนปรนในเรื่องนี้ เพราะต้องการให้รัฐบาลไทยเป็นพันธมิตรในการปิดล้อมคอมมิวนิสต์ และเป็นภาคีสันติสัญญาป้องกันร่วมกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนในตอนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 (ค.ศ. 1957) เป็นต้นมา อานาจการครองของรัฐบาลไทยในความพยายามที่จะเจรจาลดการพึ่งพิงบรรษัทน้ำมันมีมากขึ้น พิจารณาได้จาก การสร้างโรงกลั่นน้ำมันที่บรรษัทน้ำมัน ฯ ต้องเข้ามาตกลงทำสัญญากับรัฐบาลไทยภายใต้เงื่อนไขที่รัฐบาลไทยกำหนดไว้ และความสามารถของรัฐบาลไทยในการส่งน้ำมันเข้ามาใช้เองบางส่วนโดยมิผ่านบรรษัทน้ำมัน ฯ

จากการวิเคราะห์ข้างบนพบว่า สภาพพึ่งพิงที่เกิดขึ้นจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ

ปัจจัยแรก คือ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับประเทศมหาอำนาจ ความไม่เสถียรภาพการระหว่างประเทศไม่อาจช่วยให้ไทยมีทางเลือก รัฐบาลไทยก็จะต้องพึ่งพิงบรรษัทน้ำมัน

โดยสิ้นเชิง แต่เมื่อไรที่ผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจสอดคล้องกับผลประโยชน์ของ
 รัฐบาลไทย ทางฝ่ายไทยก็สามารถหาประโยชน์เพื่อถ่วงการพังถล่มลงได้

ปัจจัยที่สอง คือ ระบบตลาดน้ำมันของโลกและระบบตลาดน้ำมันภายในประเทศไทย
 เมื่อใดที่บริษัทราน้ำมันขนาดใหญ่สามารถผูกขาดตลาดน้ำมันของทั้งสองระบบไว้ได้ รัฐบาลไทยก็
 ต้องพึ่งพิงบริษัทราน้ำมัน ๆ โดยไม่มีทางเลือก

ปัจจัยสุดท้าย คือ ปัจจัยทางเทคโนโลยีซึ่งถือว่าเป็นความชำนาญการขั้นสูงที่ใช้
 ในอุตสาหกรรมน้ำมัน ซึ่งฝ่ายไทยยังไม่มี จึงต้องพึ่งพิงบริษัทราน้ำมันของชาวต่างชาติ
 ฝ่ายเดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis title **The Roles of Multinational Oil Corporations
in Thai Oil Industry**

Name **Mr. Thawee Panitawatanacharoen**

Thesis Advisor **Associate Professor Dr. Kusuma Snitwongsa
and Dr. Watchaleeya Tosnguan**

Department **International Relations**

Adademic year **1983**

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationship between Thai Government and the oil multinational corporations during the period of 1878 - 1981. The study shows that the pattern of relationship is characterized by Thailand's dependence upon those multinational corporations.

The thesis covers three periods : between 1878 - 1932; 1932 - 1939 and 1945 - 1981. During the first period, Thailand and totally dependent on the MNCs due to the unequal treaties, imposed upon it bey various powers beginning in 1855. Also because the MNCs were supported by the great powers, Thailand had little or no leverage in dealing with the MNCs.

In the second period (1932 - 1939), Thailand attempted to reduce her dependence on the MNCs by selling oil on the domestic market in competition with the MNCs. At the same time, she promulgated a law which would control the activities of the MNCs. These moves were made with the expectation that Japan would be an alternative source of oil for Thailand. However, when, as a result of such moves, the MNCs terminated their business in Thailand, no oil was forthcoming from Japan once the Pacific War started.

The third period (1945 - 1981), can be divided into two sub periods. The first (1945 - 1957) during which the pattern of relationship had again reversed back to one of total dependency of Thailand vis-à-vis the MNCs, as she had no alternatives. Thailand was also a defeated country, thereby she had to try her best to maintain cordial relations with the great powers whose nationals were the MNCs. Accordingly, Thailand again invited the MNCs to reopen their business in the country on their terms. However, when the military rose to power in 1947, they tried to negotiate with the MNCs in an attempt to reduce the level of dependency. The negotiation proved successful despite initial objection by the U.S. government as it wanted Thailand's cooperation in its containment policy in the Southeast Asia region as one of the parties in the Southeast Asian Treaty Organization.

In the second period during 1957 - 1981, Thailand's bargaining position vis-à-vis the MNCs improved, as was evident in the negotiations on the building of Thai Refinery in which the Thai government was the one who determined the terms and conditions of agreements. Thailand's reduced level of dependency was also evident in her ability to obtain oil from sources other than the MNCs.

In summary, the degree of Thailand's dependency vis-à-vis the MNCs can be attributed to the following factors :

(1) The nature of relations between Thailand and the Great Powers. When the international environment did not provide any alternative for the Thai government, Thailand had to rely heavily upon the MNCs. On the other hand, if the great powers' interest coincided with those of Thailand, Thailand could then reduce the level of dependency to a certain extent.

(2) The Nature of the World and domestic Oil Markets. When the MNCs could monopolize both markets, Thailand had to depend heavily on the MNCs. Conversely, Thailand could reduce her dependency when the markets are not monopolized by the MNCs.

(3) Technological Know - how. The high - level technology unavailable to Thailand causes Thailand to depend entirely on the MNCs in this respect.

กติการวมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับความช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์
ดร. กุสุมา สันตวงษ์ ฌ อยุธยา และ ดร. วัชรียา โทสงวน ท่านอาจารย์ผู้ควบคุม
วิทยานิพนธ์ ในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์
แก่ผู้ศึกษาอย่างหาค่ามิได้ รวมทั้งท่านอาจารย์ ดร. วิจิตา ศุภกรเสถียร และ
รองศาสตราจารย์ ดร. วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์ กรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้
คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องแก่ผู้ศึกษาอย่างมาก ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอพระคุณอย่างสูง มา
ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณบุคคลที่จะกล่าวในเบื้องหน้าที่ได้ให้ความร่วมมือ
และความกรุณาช่วยเหลือผู้ศึกษาจนงานการศึกษานี้ลุล่วงไปได้โดยง่ายด้วย

- 1) ผู้ศึกษาขอขอบคุณ ข้าราชการหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ที่ได้เอื้อเฟื้อ
ให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีค่าต่องานการศึกษานี้ทุกท่าน
- 2) ผู้ศึกษาขอขอบคุณ คุณอรุณรพี สุวัธนเกศา และ คุณอรุณพร สุวัธนาเดชา
ที่ได้สละเวลาอันมีค่า ช่วยตรวจทาน และเสนอความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษา
ตลอดมา
- 3) ผู้ศึกษาขอขอบคุณธนาคาร กสิกรไทย จำกัด ที่ได้การสนับสนุนแก่งานการ
ศึกษาของผู้ศึกษา และมีความเสียสละในนโยบายการสนับสนุนงานการศึกษา เพื่อประโยชน์ของ
สังคม โดยส่วนรวมของทางธนาคาร อยู่ตลอดมา
- 4) ผู้ศึกษาขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยโขงที่ใคร่ร่วมมือกัน
สนับสนุนสภาพเจ้าหน้าที่ไปทำการค้นคว้า เก็บข้อมูลยังประเทศญี่ปุ่น

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอแสดงความดีทั้งหมดของงานการศึกษานี้ เป็นเครื่องสำนึกใน
พระคุณพระเอกมาของบิดามารดา คุณพ่อพิณิจ และคุณแม่วิไลดา สุวัธนเกศา

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิจกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทนำ	จ

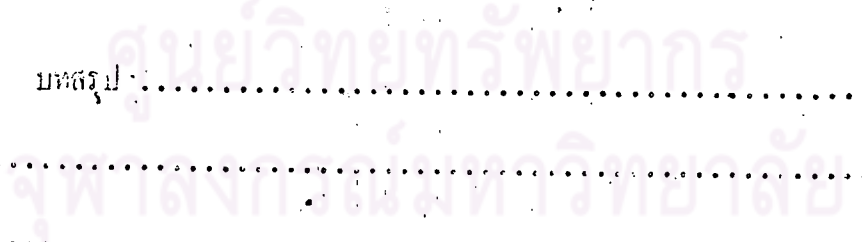

ความเป็นมาและความสำคัญในการศึกษา	ญ
วัตถุประสงค์การศึกษา	อ
ขอบเขตการศึกษา	ฉ
สมมติฐาน	ค
วิธีการศึกษาที่ใช้	ข
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	ฉ
คำจำกัดความ	ญ

บทที่ 1

1.1 แนวทางการศึกษาระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	1
1.2 แนวทางการศึกษาทฤษฎีระบบความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศในลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน	6
1.3 แนวทางการศึกษาที่สองระบบความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศในลักษณะการพึ่งพิง	13
1.4 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างบรรทัดฐานคุณงามความดีกับรัฐ	21

บทที่ 2	- ระบบอุตสาหกรรมน้ำมันโลก	26
	- ภูมิหลังอุตสาหกรรมน้ำมันโลก	26
	- คำแสดงที่มึนงงในในระบบอุตสาหกรรมน้ำมันโลก	29
	- บริษัทน้ำมันขนาดใหญ่	29
	- บริษัทน้ำมันกับประเทศแม่ของบริษัท ฯ	45
	- ประเทศกำลังพัฒนาซึ่งน้ำมันเป็นสินค้าขาดแคลน	48
บทที่ 3	- ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทน้ำมันข้ามชาติกับรัฐบาลไทยภายใต้การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ระหว่างปี พ.ศ. 2421 - 2475	52
	- ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทน้ำมันข้ามชาติกับรัฐบาลไทยภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยระหว่างเวลา พ.ศ. 2475 - 2482 (ค.ศ. 1932 - 1939)	80
บทที่ 4	- ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทน้ำมันกับรัฐบาลไทยในช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2489 - 2500 (ค.ศ. 1945 - 1957)	89
	- ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทน้ำมันกับรัฐบาลไทยในช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2500 - 2524 (ค.ศ. 1957 - 1981)	101
บทที่ 5	บทสรุป	114
บรรณานุกรม	120
ภาคผนวก	125
ประวัติการศึกษา	165

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญในการศึกษา

คนส่วนใหญ่ยอมรับว่า น้ำมัน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ความมั่นคงของสังคม แต่ในปัจจุบันทุกประเทศต้องประสบกับการขาดแคลนพลังงาน และสร้างปัญหาทางยากอย่างหนักแก่รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะ รัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาที่คงต้องพึ่งน้ำมัน เป็นสินค้าเข้าประเทศ รัฐบาลของประเทศเหล่านี้เริ่มตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนน้ำมัน และราคาน้ำมันที่สูงมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการกิจการค้าน้ำมันของประเทศผู้ผูกขาดสกัดกั้น โดยกลุ่มบรรษัทน้ำมันข้ามชาติที่เข้ามาดำเนินการ

แต่รัฐบาลของประเทศเหล่านี้ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินนโยบายในลักษณะชัดเจน หรือความคุ้มครองดำเนินการของบรรษัทน้ำมันได้เต็มที่ เพราะยังมีความจำเป็นที่คงต้องพึ่งพิงบรรษัทน้ำมันอยู่ โดยเฉพาะเรื่องเทคโนโลยีการผลิต และความชำนาญในทางการตลาด เป็นต้น

อย่างไรก็ดี รัฐบาลของประเทศเหล่านี้ก็ไม่ได้มองอะไรที่ขาดสภาพเป็นอยู่ได้ จำเป็นต้องหาวิธีทางแก้ไขการศึกษาถึงปัญหาที่สัมพันธ์กันและกันของตัวแสดงแต่ละฝ่าย จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจ เรื่องที่จะเข้าใจไปมีหน้าที่เกิดขึ้นและแนวโน้มที่จะเป็นไปในการแก้ไขปัญหาน้ำมันของประเทศกำลังพัฒนา เป็นสินค้าเข้า โดยเฉพาะในเรื่องอำนาจการต่อรองของประเทศเหล่านี้กับบรรษัทน้ำมันข้ามชาติ

๑.๒ วัตถุประสงค์ในการศึกษา

ปัจจุบันได้มีการผลิตพลังงานที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมน้ำมัน เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่มุ่งพิจารณาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบริษัทน้ำมันข้ามชาติกับประเทศผู้ส่งน้ำมัน เป็นสินค้าออก ส่วนปัญหาที่พบเห็นโดยทั่วไประหว่างบริษัทน้ำมันกับประเทศผู้ส่งน้ำมัน เป็นสินค้าเข้า เข้ากับถูกมองข้ามไป อีกประการหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าไม่เพียงพอในลักษณะ เศรษฐศาสตร์การเมือง

จากทศวรรษการศึกษาแบบเศรษฐกิจแยกตัวจากกระบวนการเมืองไทยได้ขยาย ทำให้แนววิธีศึกษา (APPROACH) ในสถานการณ์จะศึกษาถึงส่วนที่สาม เกี่ยวกับอันอยู่ระหว่างสาขาทั้งสองได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น ผู้ที่สนใจว่าความแตกต่างที่ศึกษาสภาพความเป็นจริง โดยจัดทำให้เป็นระบบมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ที่สนใจจะศึกษาเฉพาะเมืองที่ศึกษาในประเทศไทยเป็นหลัก แต่พยายามจะวางใจเหตุการณ์ระหว่างประเทศ และพัฒนาการของตลาดน้ำมันทั้งภายในและภายนอกประเทศควบคู่ไปด้วย โดยสังเขป

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับบรรษัทน้ำมันข้ามชาติที่เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทย ว่ามีลักษณะแบบการพึ่งพิงซึ่งกันและกัน (Interdependence) ระหว่างทั้งสอง หรือเป็นแบบที่รัฐบาลไทยพึ่งพิง (Dependency) บรรษัทน้ำมันข้ามชาติโดยสิ้นเชิงแต่ฝ่ายเดียว และเพราะเหตุใดจึงทำให้ไทยเกิดลักษณะความสัมพันธ์เช่นนั้น

1.4 สมมติฐาน

ความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐบาลไทยกับบรรษัทน้ำมันข้ามชาติมีลักษณะที่รัฐบาลไทยพึ่งพิงบรรษัทน้ำมันข้ามชาติโดยสิ้นเชิงแต่ฝ่ายเดียว

1.5 วิธีการที่ศึกษาใช้

รูปแบบแนวความศึกษาที่ใช้ในการศึกษานี้ได้นำเอาทฤษฎีการพึ่งพิงซึ่งกันและกัน และทฤษฎีพึ่งพิงมาศึกษาว่า ลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับบรรษัทน้ำมันเป็นแบบใด

1.6 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาและวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูล เอกสาร และผลการวิจัยต่าง ๆ จากหน่วยงานทั้งของทางราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของพลังงาน ตลอดจนวารสารและเอกสารจากหน่วยงานของประเทศ และทำข้อมูล สถิติ ภาชนะเย็บถักต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งรวบรวมมาได้ จัดให้เป็นหมวดหมู่ และทำการวิเคราะห์จากข้อเท็จจริงเหล่านั้น ประกอบกับความถนัดเห็นของผู้ศึกษา

ในการนี้เอกสารของทางราชการที่ผู้ศึกษาไม่สามารถเปิดเผยแหล่งที่มาของเอกสารนั้น ๆ ได้ ซึ่งผู้ศึกษาตระหนักดีว่าจะมีส่วนในการศึกษารับผิดชอบทางด้าน กฎหมายก็มีความจำเป็นต่อกระทำเพื่อประโยชน์ทางวิชาการในภายหน้า

1.7 ถ้าจำกัดความ

ถ้าความหมายของชุมชนชาตินั้น น่าจะมีความหมายว่า เป็นบริษัทที่ประกอบกิจการผลิตสินค้าหรือบริการในหลายประเทศ อาจประกอบกิจการผลิตสินค้าหลายประเทศหรือประเทศเดียวกันก็ได้ สาขาต่าง ๆ ของบริษัทนั้นไม่จำเป็นต้องทำธุรกิจเหมือนกับสำนักงานใหญ่ก็ได้ บริษัทข้ามชาตินี้กล่าวโดยส่วนรวมแล้วจะทำทั้งกิจการผลิต การจำหน่าย ตลอดจนกระทั่งการเงินซึ่งเป็นกิจการที่ทำการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจทั้งในแนวดิ่ง (Vertical diversification) และแนวนอน (Horizontal diversification) นอกจากนี้บริษัทข้ามชาติไม่จำเป็นต้องมีเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นเป็นคนหลาย ๆ ชาติ ผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัทข้ามชาติทั้งหมดหรือส่วนใหญ่จะเป็นคนสัญชาติเดียวกันก็ได้

ส่วนพัฒนาการของบริษัทข้ามชาติได้เกิดจากความจำเป็นของบริษัทที่กองการผลิตภาคในต่างประเทศพร้อมกับตลาดภายในที่ตัวบริษัทตั้งอยู่ สาเหตุของบริษัทข้ามชาติในแง่เงินทอง

ก) บริษัทผู้ที่มีความดีความ การผลิตโดยมีโรงงานที่ทำการผลิตอยู่ในอุตสาหกรรม
ผู้บริโลกจะลดต้นทุนของบริษัทได้โดยการลดค่าขนส่ง

ข) เกิดจากอัตราอัตราภาษีเงินได้ ก่อทำให้ผู้บริโลกรู้ดีความดีความในประเศของ
ขณะไม่มีการเก็บภาษีเงินได้เป็นสินค้าที่ส่งเข้ามาจากทางประเศ หรือเกิดจากอัตราระหว่าง
รัฐบาลของประเศผู้บริโลกสัมพันธ์กับบริษัทผู้ผลิตสินค้า เพื่อให้เกิดการตั้งโรงงาน โดยวิธีวิธีใน
การผลิตสินค้ายังเป็นของบริษัผู้ผลิตอยู่

ค) เกิดจากอัตราการคุ้มครองการค้า (Protectionism) โดย
ประเศต่าง ๆ จะพยายามพัฒนาประเศให้กลายเป็นประเศผู้ส่งออกและมีการกีดกันสินค้า
เข้าโดยภาษี และส่งเสริมการตั้งโรงงานภายในประเศ ในบางกรณีก็กลายเป็น
เครื่องมือในการที่ประเศต้องการให้ทางประเศกลางทุนตั้งโรงงานในประเศของตน
เพราะเห็นว่า ดีความการส่งสินค้าเข้ามา แต่ประเศไม่อาจารตั้งโรงงานเองได้เนื่องจาก
ขาดเงินลงทุนทุนเวียน ถึงเช่นนั้นประเศตนอาจได้และใช้สิทธิของสหรัฐอเมริก
ในการอนุญาตให้เขาไปตั้งโรงงานผลิตสินค้าได้

ลักษณะของบริษัน้ำมันปิโตรเลียมที่เป็นบริษัของทุนข้ามชาติอย่างหนึ่ง กล่าวคือ
และบริษัน้ำมันมีลักษณะ ไม่แตกต่างจากบริษัข้ามชาติอื่น ๆ แต่ลักษณะเงิน
ของบริษัน้ำมันขนาดใหญ่ 7 บริษั (Multinational oil majors) ที่ครอบคลุม
ทั่วโลก มีความแตกต่างกับบริษัข้ามชาติและบริษัน้ำมันอื่น ๆ คือ เป็นบริษัประเภทรวม
ขึ้นตอน (Integrated) กล่าวคือ เป็นเจ้าของหรือควบคุมแทบทุกขั้นตอนของธุรกิจน้ำมัน
โดยขานบริษัทในเครือทั้งการสำรวจหาน้ำมัน การขุดเจาะเพื่อสูบน้ำมันขึ้นมา การตั้งแท่น
ผลิตในอ่นน้ำมัน การผลิตน้ำมันดิบ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ในวงการน้ำมันเรียกว่า กิจกรรม
กระแสด (upstream) จนกระทั่งถึงการขนส่งน้ำมัน การแปรรูปจากน้ำมันเป็นสินค้า
(Petrochemicals) การแจกจ่ายน้ำมัน (Distribution) ไปยังส่วนต่าง ๆ
ให้แก่ผู้บริโลกกิจกรรมเหล่านี้ในวงการน้ำมัน เรียกว่าการปลายกระแสด (down -

stream) จุดมุ่งหมายของบรรณานุกรมขนาดใหญ่ในการเข้าไปดูทุกชั้นตอน
ของกิจการน้ำมัน เพื่อจะเอาทำไรจากทุกชั้นตอนของการผลิตน้ำมันไว้แค่นี้ ¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ตะวันชาย ชุมสาย, น้ำมันดีเซล : บทบาทของโอเปก และบริษัท
น้ำมันข้ามชาติ (สำนักพิมพ์ประวิทย์, 2523) หน้า 49 - 50.